

Slovstvena naznanila.

„**Prosvetni glasnik**“ je ime listu, ki izhaja v Belem Gradu po dvakrat na mesec v zvezkih po 3 in tudi več natisnenih pól v velikej obliki; izdaje ter tiska ta vrlo važen list »državna štamparija«; pravim: vrlo važen list za učitelje vsake vrste, za učilnice ter v óbče za vsacega naprednega Slovana, komur ni le do olike svojega národa, temveč, kdor se briga tudi nekoliko za prosveto drugega sorodnega, vzlasti bližnjega južno-slovanskega plemena in kdor se veseli napredka svojih bratov. Stoprav pred nemnogimi dnevi smo vzprijeli 16. zvezek in s tem završuje »Prosvetni glasnik« svoj prvi izvrstni tečaj; kaj nam je list nudil v prošlem letu, objavlja nam vsebina, posebe natisnena, ter pridejana poslednjemu zgoraj opómenjenemu číslu. Resnično: jako zanimivo, mnogovrstno ter poučno čítanje! Ker nam denes nedostaje prostora, zatorej hočemo v svojem prihodnjem číslu nekoliko več besed izrécí, kar se tíče vsebine ter postanka tega srbskega ministerstvenega »Prosvetnega glasnika« v minolem letu, da se osvedoče naši čítatelji, kako napreduje denes svobódna Srbija v prosvéti!

„**Golub**“, list za srbsko mladež, kateri daje na svitlo Mil. Karakaševíća knjižarnica ter vredeuje ga Jov. Blagojević, učitelj v Somboru, doživel je letos uže 3. tečaj in to v povečanaj obliki (»Javoru« nalik) na tenkem belem papírji; za celo leto mu je cena samó po 1 gold. avst. vred. — Prvo letošnje číslu nam prinaša sledeče stvari: 1. Djačka molitva, pesma od Mite Popovića. 2. Náuka spasla čvorku život, pripovedka. 3. Bez muke nema nauke, istorična slika. 4. Boka Kotorska, zemljopisna crta sa 2 slike (Kotor i Erceg Novi). 5. Tičica, cveće, potočić, pesma od Spernjaka. 6. Crvena lulica, pripovedka, posrbio S. Konjović. 7. Paun, prirodopisna slika sa 1 slikom. 8. Svi smo dužni raditi, pripovečica od Vlajkovića. 9. Snežni presto, pesmice od Nuše. 10. Kratke pouke (pazimo na zube). 11. Svaštice (konjska osveta; materinska ljubav jedne rođe; i pseći Taner). 12. Iskrice. 13. Pitalice. 14. Konjički skokovi. 15. Rebus. 16. Književnost. 17. Odgovori uredništva i 18. Poziv na predplatu.

2. číslu ima vsebino: 1. Na selu, pesma od P. J. Petrovića. 2. Lukijan Mušicki, sa slikom. 3. Na Dunavu, pesma od N. D. Ilića. 4. Ne begaj od škole, od P. A. Ilića. 5. Iz žarkog pojasa, sa 3 slike od K. B. 6. Blago svakome, ko je vreden i radi, od A. M. M. 7. Kratke pouke (I jabuke mogu biti škodljive, i tesne ogrlice kvare oči). 8. Svaštice (Kineski ručak i pametan jež). 9. Iskrice. 10. Konjički skokovi. 11. Rebus. 12. Zagonetke. 13. Dobrotvori mladeži. 14. Rešenja. 15. Odgovori uredništva. 16. Napomena.

Narodna biblioteka bratov Juvanovićev v Pančevu. Izšel je šesti zvezek: »Aptekarka«, pripovedka grofa Sologuba, iz ruskega preložena na srbski jezik.

Iz deržavnega zbora.

V **budgetnem odseku** se je 12. februarja končala obravnava o učnem ministerstvu. Pri učiteljsóih je g. dr. Vošnjak vprašal vladnega zastopnika, kaj je vlada storila vsled lanske resolucije, katera je zahtevala slovenski učni jezik na učiteljsóih v Mariboru in Ljubljani. Ministerijalni svetovalec

Herman odgovarja, da se dozdaj še nobene posebne spremembe niso zgodile, ker sta se deželna šolska sveta v Gradci in v Ljubljani proti spremembam izrekla. Učitelji se dobro slovenski nauče, ker se vadijo v vseh predmetih v obeh jezicih. Izmej učiteljev so v Ljubljani razen 3 in v Mariboru razen 2 vsi slovenskega ali vsaj družega slovenskega jezika zmožni. V Mariboru je skoro toliko nemških, ko slovenskih pripravnikov. Potem gosp. svetovalec spet stari ugovor ponavlja, da ni dovolj učnih knjig, še celo za ljudske šole da manjka knjig in da se je le c. kr. zalogi učnih knjig zahvaliti, da niso ljudske šole brez knjig.

G. dr. Vošnjak odverne vladne ugovore. Ker se v Kopru in Gorici slovenski podučuje, je uže to dokaz, da za glavne predmete učnih knjig ne manjka. Sicer pa je to tisti *circulus vitiosus*, v katerem se vlada vedno suče. Ako se slovenska učna knjiga spiše, je vlada ne aprobira in kdo će spisati učne knjige ter jih zalagati, ako ve, da jih nihče ne bode kupoval, ker je učni jezik nemški. Na Kranjskem so skoraj same slovenske ljudske šole, učiteljišče pa je nemško. Tudi mariborsko učiteljišče je namenjeno vzgojevati učitelje za slovenski Štajer, kjer je kacic 300 slovenskih in slovensko-nemških šol; za nemški Štajer in sploh za nemške šole je dovolj učiteljišč, da nij treba še v Mariboru nemškega.

Privilegij, katerega si prisvaja c. kr. zaloga šolskih knjig, je na kvar in ne na korist slovenskemu solstvu. Naj se dovoli zaloga šolskih knjig v Ljubljani, kakor jo imajo Čehi v Pragi in Poljaci v Lvovu, pa bodo slovenske knjige bolj enojne za vse slovenske dežele in kmalu jih bodedo imeli in sicer izverstne za vse razrede. Vlada ne ravna niti v smislu deržavnih osnovnih postav niti po namerah sedaj proglašene vladne sisteme, ako še delj odlaša, kar bode enkrat morala storiti.

Poslanec Zeithammer podpira dr. Vošnjaka ter omenja, da tudi Nemci niso imeli svoje literature, dokler nij bil nemški, ampak latinski učni jezik v njihovih šolah. Vlada sama prizna, da je dovolj slovenskih profesorjev, ki bi gotovo z veseljem spisali učne knjige, ako jih res še manjka, a za koga hočejo pisati in tiskati, če se v šolah le po nemških knjigah podučuje.

Tudi poročevalec Jireček zahteva od vlade, da resno izvede znane resolucije. Učitelji za ljudske šole se morajo za vsak narod v narodnem jeziku izobraževati, sicer ne morejo zadostovati svojej nalogi. Kakor imamo nemška, česka, poljska, italijanska učiteljišča, tako treba je tudi slovenskih. Vladni izgovori so prazni, ker je dovolj slovenskih učiteljev; knjige pa, ako res še nij vseh potrebnih, se kmalu pripravijo. Zato terjá resno in odločno, da vlada stori svoje dolžnost ter se ravna po sklepah deržavnega zbora.

Dalje vpraša dr. Vošnjak vlado, zakaj nij v proračun postavila svoto za zidanje novega učiteljišča v Ljubljani. Kranjska je jedina dežela, v kateroj vlada še niti jednega Fajcerja nij potrosila za zidanje novih šolskih poslopij. G. minister baron Conrad odgovarja, da so načrti za zidanje uže izdelani, a obziri na varčnost niso dopuščali, da bi se uže letos z zidanjem pričelo.

Iz deržavnega zbora. Pri občeri debati o nasvétih zastran šolske dolžnosti, jame govoriti naučni minister, vse je radovedno in poslušalci ga obstopijo v polukrogu. Gospod minister pred vsem povdarja, da so se prikazale pri izpeljavi šolske postave pomanjkljivosti, katere je treba odstraniti. Zavrača terditev, da on le graja in prezira veliko važnost šolske postave ter kaže na to, kar je uže storil v tej stvari. G. minister pravi, da besede, kak râne so bile slišati v deržavnem zboru, namreč, da se sistema hoče spremeniti in omajati

podlaga ljudski šoli, služijo le v to, da se veselje do dela jemlje šolskim organom in učiteljem. Vlada pa vendar to ne smatra za napredek, ako se pomanjkljivosti stalne, marveč to ji velja za nazadek, akoravno nekateri, ko se skušajo odpraviti ti nedostatki, uže večjejo: Šola je v nevarnosti. Na to mora z močnim glasom zaterditi to-le: Šola ni v nevarnosti, ona je zagotovljena, in kdor bi spodkopaval mirni in zavarovani razvoj ljudski šoli, temu boče vlada prva nasprotovala. G. minister kaže na to, da se morajo v poštev jemati razmere, ki niso take, kakor so navadno po mestih in tergih, in da se mora tudi ustreci željam, da bi bilo poučevanje ceneje, ako zarad tega pouk ni slaběji. Kar pa se tiče kompetence (polnomoči) državnega zbora, minister nima teh pomiselkov, ker ravno državnemu zboru pripada, sklepati o nadaljevalnem poučevanju, kakor ga želi večina imeti poslednje dve leti namesto vsakdanjega pouka. Deželnim zborom pripada izpeljava tega sklepa. Govorila bosta še govornik večine dr. Čelakovski in manjšine profesor Eduard Sues. (Se je uže zgodilo.)

Različnosti.

Stari izgovori v novi obliki. »Nimate sposobnih profesorjev«, »nimate slovenskih šolskih knjig«, »utrakvizem nasprotuje zdravi pedagogiki« itd., to so leta 1861., ko je nad 20.000 národnih mož iz vseh pokrajin slovenskih ministru Schmerlingu spomenico izročili za vresničenje ravnopravnosti v šolah in uradih, bile tiste fraze, s katerimi je vlada konsekvéntno odbijala pravične zahteve Slovencev, in jih večinoma še dandanes odbija tako, da smo Slovenci res »unicum« v Avstriji! In vendar je c. k. deželni predsednik kranjski baron Conrad v 18. seji deželnega zbora leta 1869., ko je slo za učni jezik v šolah na Kranjskem, v imenu vladnem lepe oblube delal, ki so še danes oblube, čeravno ves svet vé, da imamo profesorjev domačinov za slovenska predavanja popolno sposobnih še več kakor treba, — da imamo šolskih slovenskih knjig uže obilo, in kar jih je še treba, jih dobimo takoj, (Uže pred 6 leti — v zboru kranjskem leta 1875. — je dr. Bleiweis našteval slovenske šolske knjige od ministerstva potrjene: Janežičevo »slovnico« za vse razrede gimnazije, — Šolarjev »slovar«, — tri knjige za veronauk od Lesarja, — »živalstvo« od prof. Erjavca, — »rastlinstvo« od prof. Tuška, — »Občni zemljepis« od prof. Jesenka, — »Kratek popis cesarstva Avstrijskega in njegovih dežel posebej« od Cigaleta. — »Matica slov.« je poleg teh knjig izdala atlante, več Schödlorjevih knjig kot pomočnih šolskih knjig in pripravlja zdaj še druge. Naj vlada le izreče besedo, da se slovenskemu jeziku odpró vrata v šole, takoj bodo tudi knjige, in to prav dobre knjige, narejene iz lastne moči Matičine, a brez ozira na dunajski — »Schulbücher-Verlag«. »Nov.«) — da je znanstvena terminologija za srednje šole ustanovljena, na kratko rečeno, da je slovenski jezik, v katerem imamo za vse stroke časnikov, tako izobražen, da v deželnem zboru kranjskem iz ust národnih poslancev v nobeni obravnavi ne slišiš nemške besede, ampak je slovenski jezik v vsem zborov jezik. In če je vse to resnica, s katero pravico se Slovincem pridržuje ravnopravnost njihovega jezika v vseh vrstah sol?! Ali odbijanje ravnopravnosti se ne godi samo »ad majorem Germanae gloriam?« Čudo golemo! Z istim §. 19., s katerim zahtevajo Slovenci ravnopravnost slov. jezika v šolah, zavračajo se njih prošnje, češ, da v deželi prebiva poleg 94 odstotkov Slovencev, tudi 6 odst. Nemcev. »Nov.«